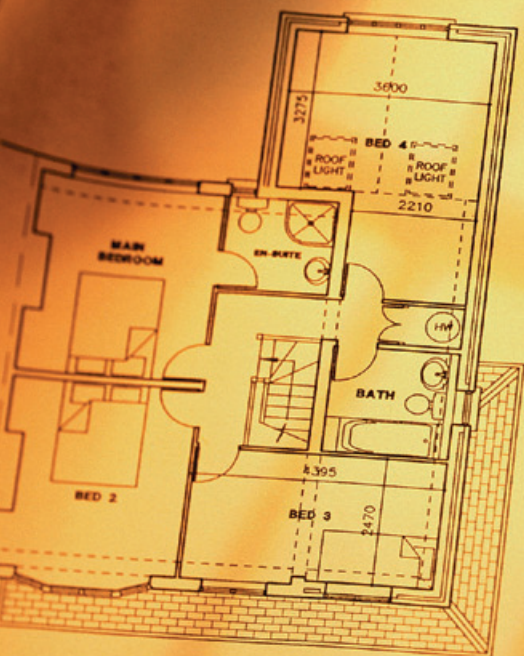

Asbest in en om het huis

FRONT ELEVATION

REAR ELEVATION

FIRST FLOOR

Veilig omgaan
met asbesthoudend
materiaal

Inhoud

Het is algemeen geweten dat asbest schadelijk is voor de gezondheid. Gezondheidsproblemen bij werknemers en omwonenden van asbestverwerkende bedrijven en bij mensen die om andere redenen met asbest in aanraking zijn gekomen, hebben dit voldoende duidelijk gemaakt.

Asbest is inmiddels verboden en niet meer te koop. Maar in het verleden is het materiaal in Vlaanderen veel toegepast. Iedereen kan het daarom nog tegenkomen in en om zijn woning. Bijvoorbeeld in cementgolfplaten, in dakleien, in gevelleien of in bloembakken. In deze brochure staan foto's en beschrijvingen van de meest voorkomende asbesttoepassingen. Deze helpen iedereen op weg om asbesthoudend materiaal te herkennen.

Asbesthoudend materiaal levert vooral gevaar op als het op de verkeerde manier verwijderd of bewerkt wordt. Deze brochure biedt iedereen een leidraad om oordeelkundig om te gaan met asbest en zo onnodige gezondheidsrisico's te vermijden. Treft u ergens asbest aan, reageer dan niet te snel. Lees aandachtig deze brochure: hierin staan nuttige tips om veilig met asbest om te gaan. De brochure vertelt u trouwens ook waar u met asbestafval terecht kan. Omdat iedereen vroeg of laat met asbest in aanraking kan komen, is deze brochure een belangrijk element in het beleid rond asbest. Het is immers de bedoeling om de verspreiding van asbestvezels in het milieu zoveel mogelijk te beperken en particulieren te beschermen tegen de blootstelling aan asbestvezels. De bescherming van werknemers is zeker ook belangrijk, maar valt onder de bevoegdheid van de federale overheid.

Het volledig actieprogramma dat moet toelaten de beleidsdoelstellingen te bereiken, is neergeschreven in het actieplan Asbest. Het actieplan geeft concrete actiepunten voor elke risicosituatie waarbij burgers blootgesteld kunnen worden aan asbest. Zowel bijkomende sensibiliseringscampagnes naar bepaalde doelgroepen als aanpassingen van de wetgeving en concrete sanerings- en inspectiecampagnes komen daarbij aan bod. Zo draagt de Vlaamse overheid bij tot een lagere blootstelling aan asbest in Vlaanderen. En tot een betere gezondheid voor ons allen.

Inhoud

1	Asbest in huis: geen reden tot paniek	4
2	Veelzijdig maar verboden	7
	Wat is asbest precies?	7
	Wat zijn de gezondheidsrisico's van asbest?	8
	Hoe groot is het risico?	10
3	Zo herkent u asbesthoudende materialen	12
	Hechtgebonden toepassingen	14
	Ongebonden toepassingen	17
	Beslissingsboom leien: "asbesthoudend of niet?"	19
	Beslissingsboom golfplaten: "asbesthoudend of niet?"	20
4	Wat u moet doen als u asbesthoudend materiaal aantreft	22
	Verwijderen hoeft niet altijd	23
	Verwijderen van asbesthoudend materiaal	25
	Onderhouden van asbesthoudend materiaal	28
	Zeven veiligheidstips	28
	Wie zal dat betalen?	29
	Wie weet meer over uw asbesthoudend materiaal?	29
5	De voornaamste wettelijke bepalingen	30
	Op federaal niveau	31
	Op Vlaams niveau	32

asbest in huis :
geen reden tot
paniek

01

Asbest werd vroeger veel gebruikt, in zeer uiteenlopende toepassingen. Mogelijk ook in of om uw woning. Het is immers een veelzijdig materiaal met uitstekende kwaliteiten. Maar na enige tijd ontdekte men dat het inademen van asbestvezels ernstige gevolgen kan hebben voor de gezondheid. Gevolgen die pas jaren later aan het licht komen. Vandaar dat gebruik en hergebruik van asbest en materiaal dat asbest bevat sinds 1998 verboden zijn. Moet u zich nu meteen zorgen maken? Op die vraag geeft deze brochure u een genuanceerd antwoord.

Eerst denken, dan doen

We gaan er geen doekjes om winden: het is bewezen dat asbest schadelijk kan zijn voor uw gezondheid. Veel hangt echter af van de soort toepassing, van de kans op beschadiging en van de staat waarin het verkeert. Deze brochure toont u de belangrijkste toepassingen van asbesthoudend materiaal in en om het huis. Ze legt uit wat u moet doen als u het ergens thuis aantreft. En ze helpt u in te schatten of u enig risico loopt of niet.

U staat er niet alleen voor

Misschien is het noodzakelijk dat u het asbesthoudende materiaal bij u thuis professioneel laat verwijderen. Vaak kunt u het zelf verwijderen, als u maar een aantal voorzorgsmaatregelen neemt. In de meeste gevallen hoeft u helemaal niets te doen en mag het asbesthoudende materiaal blijven waar het zit. Maar altijd moet u voorzichtig zijn. Indien u hierover vragen of twijfels hebt, vindt u in deze brochure een verwijzing naar gespecialiseerde instellingen, bedrijven of personen.

Veelzijdig
maar verboden

02

Wat is asbest precies?

Een natuurlijk materiaal...

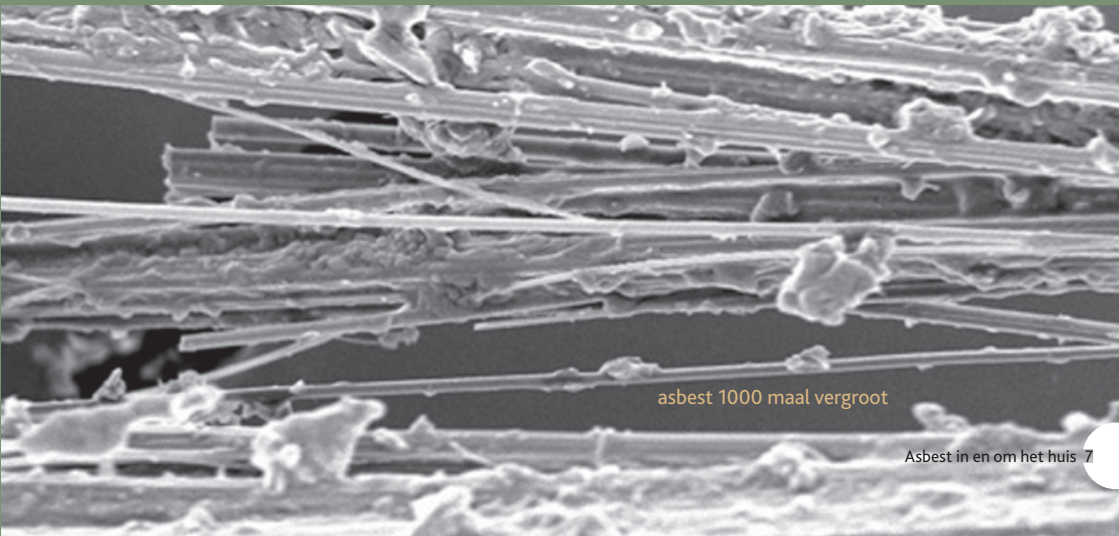
Asbest is een vezelachtig mineraal dat in de natuur voorkomt. Het is opgebouwd uit microscopisch kleine vezels. Commercieel zijn drie soorten asbest van belang geweest: wit asbest of chrysotiel, blauw asbest of crocidoliet, en bruin asbest of amosiet. Bij inademing kunnen ze alledrie erg schadelijk zijn, maar blauw en bruin asbest zijn het gevaarlijkst. Alleen aan de kleur van het ruwe materiaal kunt u herkennen tot welke soort het asbest behoort. Wanneer het materiaal verwerkt is, kan dat niet meer.

... met veel kwaliteiten...

Asbest was vanaf de tweede wereldoorlog tot in de jaren tachtig een erg populair materiaal. Dat is begrijpelijk, want het heeft sterke pluspunten. De grondstof komt voor in de bodem en is eenvoudig te ontginnen uit asbestmijnen. In België komt de grondstof van nature niet voor. Asbest zelf is goedkoop en heeft uitstekende fysische en chemische eigenschappen: sterk, slijtvast, hittebestendig, isolerend, bestand tegen zuren en basen.

... en veel toepassingen

Asbest is sinds 1998 verboden en niet meer te koop. Maar in het verleden werd het vaak toegepast in de woningbouw. U kunt het daarom nog tegenkomen bij u thuis. Niet in zuivere vorm, maar verwerkt in asbesthoudende materialen.

asbest 1000 maal vergroot

Een paar van de bekendste voorbeelden zijn asbestcement golfplaten, leien en bloembakken, asbestisolatie rond verwarmingsbuizen en afdichtkoord voor kacheldeurtjes.

Verderop in deze brochure vindt u duidelijke beschrijvingen en foto's van enkele asbesttoepassingen in en om het huis.

Wat zijn de gezondheidsrisico's van asbest?

Asbestvezels inademen kan gevaarlijk zijn

Asbestvezels kunnen splitsen in kleine, niet met het blote oog waarneembare vezels. Die kunnen in de lucht terecht komen en ingeademd worden. Ze dringen dan zeer diep in de longen door en kunnen ernstige ziekten zoals asbestose, mesothelioom en longkanker veroorzaken. Asbestvezels zijn dus vooral gevaarlijk bij inademing. Meestal duiken die ziekten pas tussen 20 en 40 jaar na de blootstelling aan asbestvezels op. Ze komen voornamelijk voor bij beroepsmatige blootstelling aan asbest. Maar theoretisch kan elke blootstelling, hoe klein ook, leiden tot asbestziekten. Het risico wordt groter naarmate er meer vezels worden ingeademd, bijvoorbeeld als gevolg van het bewerken (boren, zagen, schuren) of beschadigen van asbesthoudend materiaal. Verder neemt het aantal vezels dat u inademt toe naarmate u langer aan asbestvezels wordt blootgesteld. Daarom is het belangrijk dat u het inademen van asbestvezels zo veel mogelijk voorkomt. Bij iedereen is waakzaamheid geboden.

Het risico van asbest schuilt in het inademen van de vezels. In de buitenlucht bevinden zich doorgaans zo weinig vezels dat het gezondheidsrisico extreem laag is. Ook binnenshuis is het risico zeer klein, zolang de asbestvezels stevig vastzitten in het materiaal waarin ze verwerkt zijn. Maar heel anders wordt het wanneer asbestvezels uit dat materiaal vrijkomen.

Asbest kan leiden tot zeer ernstige aandoeningen

Asbestose is op zich niet dodelijk, maar de patiënt ademt moeilijk en loopt veel kans op long- en hartproblemen. Asbestose wordt veroorzaakt door een relatief hoge blootstelling aan asbest. Mesothelioom is een zeldzame agressieve kanker aan het long- of buikvlies, die in onze streken bijna uitsluitend in verband wordt gebracht

met asbestblootstelling. Meestal overlijdt de patiënt binnen het jaar na het stellen van de diagnose. Ook longkanker is vaak fataal. Roken en asbest vormen bovendien een extra bedreigende combinatie. Asbestose komt, in tegenstelling tot de andere twee ziekten, alleen voor bij beroepsgebonden blootstellingen.

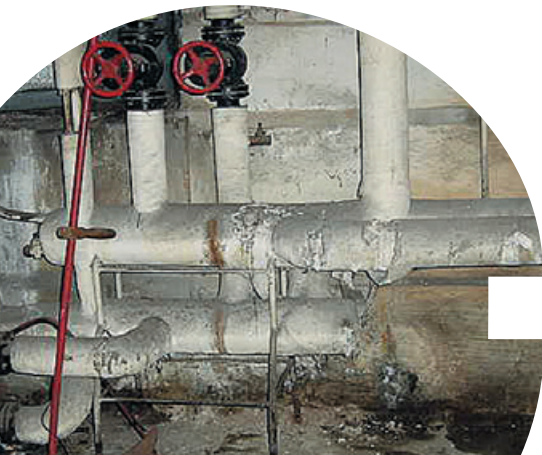
Wanneer kunnen asbestvezels vrijkomen?

Als asbest niet of nauwelijks aan een dragermateriaal gebonden is, of als het materiaal in slechte staat verkeert, kunnen er gemakkelijk vezels vrijkomen. Daarnaast komen ze vrij als asbesthoudend materiaal op een ondeskundige manier wordt gesloopt of bewerkt. Zagen, slijpen, snijden, schuren, boren of afsputten onder hoge druk houden dus steeds een risico in. Het gebruik van mechanische werktuigen met grote snelheid en hogewaterdrukreinigers zijn dan ook verboden.

Hechtgebonden of ongebonden: een belangrijk onderscheid

Globaal zijn de verschillende asbestproducten in twee groepen in te delen. De ene groep wordt gevormd door producten waarin het asbest hechtgebonden is aan andere stoffen. Dat betekent dat de asbestvezels stevig verankerd zijn in het dragermateriaal. Dat is bijvoorbeeld het geval bij asbestcement (golfplaten, leien, buizen). Zolang dat in goede staat is en niet wordt bewerkt of gesloopt, komen er nauwelijks vezels vrij. De verankering van de vezels neemt echter af naarmate het materiaal meer verweert of verouderd.

De andere groep bestaat uit producten waarin het asbest min of meer los zit. Men spreekt dan van ongebonden asbest. Dat treffen we onder meer aan in asbestkoord. Daar zijn de vezels minimaal verankerd in het dragermateriaal, zodat ze zeer gemakkelijk vrijkomen als het materiaal verweert of bewerkt wordt.

Hoe groot is het risico?

Waar moet u precies op letten?

Als u thuis ergens asbesthoudend materiaal aantreft, reageer dan niet overhaast, maar analyseer de situatie aandachtig. Hoe groot is het risico dat er asbestvezels vrijkomen? Gaat het om hechtgebonden asbest in goede staat? In dat geval is het risico minimaal en kunt u alles gerust laten zitten. Gaat het daarentegen om ongebonden asbest of hechtgebonden asbest in slechte staat? Dan is het tijd om maatregelen te treffen. Verderop vertellen we wat u concreet kunt doen en wie u daarbij kan helpen.

Vergeet ook het 'zwerfasbest' niet!

Asbesthoudende materialen komen vaak in en om het huis voor. Maar soms slingeren ze gewoon ergens buiten rond. Of zijn ze opgeslagen in de garage, in de kelder, op zolder, in een schuur ... Dat zogeheten zwerfasbest mag niet meer gebruikt worden. Bovendien zal het mettertijd verweren en dus een risico vormen. Daarom kunt u het het best verwijderen.

Voorbeeld hechtgebonden toepassing:
golfsplaten

Voorbeeld ongebonden toepassing:
plasterislatie

Wat u zeker moet weten over asbest en de regelgeving

Vanaf eind jaren zeventig werden verschillende toepassingen van asbest verboden. Het sluitstuk vormt het Koninklijk Besluit (KB) van 3 februari 1998, dat een asbestverbod oplegde voor een lange lijst van toepassingen. Het KB van 23 oktober 2001 vervangt het KB uit 1998 en geeft geen lijst van verboden toepassingen meer. In plaats daarvan geldt nu een algemeen verbod op het produceren, het gebruiken en het op de markt brengen van alle toepassingen van asbest.

Voor alle duidelijkheid: het algemene verbod geldt niet voor toepassingen die reeds geïnstalleerd of in gebruik waren. U doet dus niets onwettelijks als u bijvoorbeeld het in goede staat verkerende asbestcementdak op uw garage laat liggen. Dat dak mag u laten liggen tot de normale levensduur verstreken is, of tot uw dak uit gebruik wordt genomen. De normale levensduur is ongeveer 50 jaar. Meestal geeft de leverancier 30 jaar garantie. Bepaalde omstandigheden, bijvoorbeeld zure emissies in de omgeving, kunnen wel leiden tot versnelde veroudering.

Het algemene verbod geldt wel voor hergebruik. De asbesthoudende materialen van bijvoorbeeld uw dak mag u dus niet opnieuw gebruiken voor pakweg een kippenhok - zelfs niet als ze nog in perfecte staat zijn. En u mag ze evenmin verkopen.

Zo herkent u asbesthoudende materialen

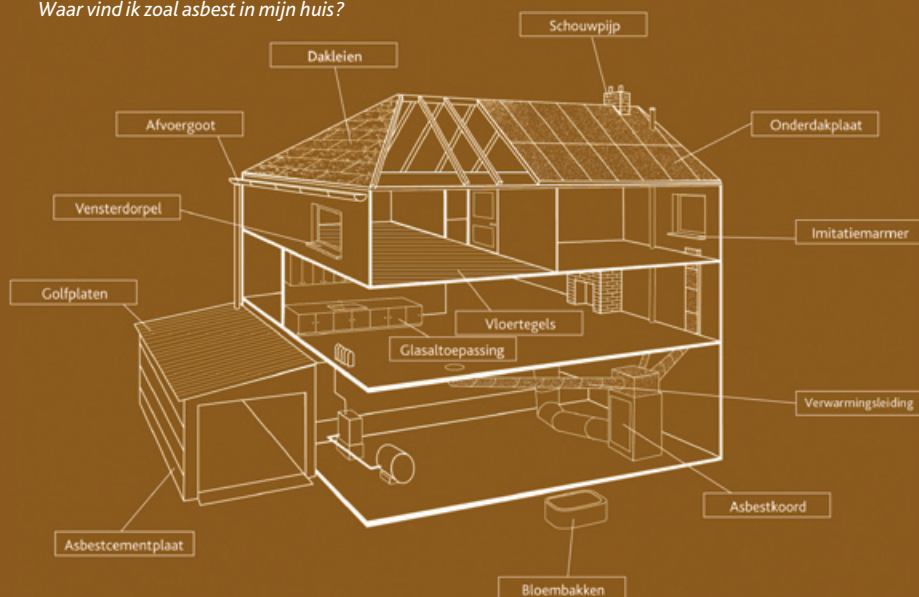
03

Asbesthoudende materialen werden destijds gebruikt voor allerhande toepassingen. Van de meest voorkomende toepassingen in en om het huis die asbest kunnen bevatten vindt u hier foto's en korte beschrijvingen. Die helpen u een eind op weg om ze bij u thuis te herkennen. Met het blote oog valt asbest nooit met 100 % zekerheid te identificeren. Daarvoor zijn tests nodig van een erkend laboratorium. De gegevens van alle erkende laboratoria vindt u op de website van de Federale Overheidsdienst voor Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, op het adres http://www.werk.belgie.be/asbest_in_materialen.aspx. Indien u niet over internet beschikt, kan u de lijst ook opvragen via het telefoonnummer 02-233 45 93.

Wat als u twijfelt?

U hoeft bij twijfel niet meteen naar een laboratorium te stappen. Allereerst kunt u nagaan van wanneer de toepassing in kwestie dateert. Sommige materialen zijn sinds de jaren zeventig en tachtig verboden, en daarna dus niet meer toegepast. Asbestcement is wel nog tot 1998 op de markt gebracht. Voor nieuwbouw hoeft u zich waarschijnlijk geen zorgen te maken: de materialen van tegenwoordig bevatten geen asbest meer. Soms kan ook de fabrikant, de verkoper of de installateur van het materiaal u vertellen of er asbest in verwerkt is. Of u kan zich baseren op de beslissingsschema's of de vuurtest die verder in deze brochure te vinden zijn.

Waar vind ik zoal asbest in mijn huis?

Hechtgebonden toepassingen

Golfplaat

Wat? Asbestcementen golfplaat van ongeveer 5 mm dikte. Lichtgrijs of gekleurd (zwart of rood). Asbestvrije platen zijn vaak versterkt met kunststof veiligheidsstrips in de golven. Die kunt u zien aan het uiteinde van de plaat.

Voorkomen? Zeer veel toegepast op daken van garages, schuren, tuinhuisjes, dierenhokken, bijgebouwen ...

Toegepast tot? 1998

Dakleien en gevellen

Wat? Vlakke kunstleien in asbestcement. Grijs materiaal, maar aan de buitenkant vaak zwart of rood gekleurd.

Voorkomen? Zeer algemeen toegepast op daken van huizen en als bekleding van gevels.

Toegepast tot? 1998

Bloembakken

Wat? Vrij dunne asbestcementen bakken in diverse vormen. Grijs, maar vaak ook wit gekleurd.

Voorkomen? Zeer frequent toegepast, zowel binnen als buiten.

Toegepast tot? 1985

Glascaltoepassingen

Wat? Vlakke plaat in asbestcement met een gladde harde bovenlaag. Uitgevoerd in verschillende kleuren.

Voorkomen? Vaak toegepast voor keukenmeubelen en soms voor badkamermeubelen of als buitendeur. Ook toegepast als gevelement

Toegepast tot? 1994

Onderdakplaat

Wat? Dunne roze, lichtgrijze of gele plaat in asbestcement met cellulosevezels.

Voorkomen? Vaak toegepast als onderdakplaat bij leien- of pannendaken.

Toegepast tot? 1990

Afvoerbuizen en goten

Wat? Ronde, grijze buizen en goten in asbestcement.

Voorkomen? Soms toegepast in sanitair, riolering en dakafvoer. Ook af en toe als paaltjes voor omheiningen.

Toegepast tot? 1998

Vloertegels

Wat? Harde, dunne, meestal gevlamde tegels in asbesthoudend vinyl. Breken bij buiging. Vaak bevestigd met asbesthoudende lijm.

Voorkomen? Weinig toegepast in huizen, wel wat vaker in scholen.

Toegepast tot? Jaren zeventig

Schouwpijpen en luchtkanalen

Wat? Ronde of vierkante buizen in grijs asbestcement.

Voorkomen? Vaak toegepast als rookafvoer of voor de verluchtungskanalen en afvalkokers.

Toegepast tot? 1998

Imitatiemarmer

Wat? Asbestcementplaat, meestal zwart met witte stipjes. Soms ook lichtgrijs of wit.

Voorkomen? Soms toegepast voor vensterbanken, traptreden, tussendorpels en - in mindere mate - schoorsteenmantels.

Toegepast tot? 1985

Vensterdorpels en muurkappen

Wat? Massieve stukken asbestcement, soms grijs, maar meestal zwart gekleurd.

Voorkomen? Soms buiten toegepast voor vensterdorpels en als muurkappen.

Toegepast tot? 1994

Muurplaat of plafondtegel

Wat? vlakke of gegroefde plaat of tegel

Voorkomen? Vaak toegepast als bekleding van muren en plafonds en ook in tussenwanden

Toegepast tot? 1990

Ongebonden toepassingen

Plaasterisolatie rond verwarmingsleidingen

Wat? Brokkelig plaaster met weinig tot zeer veel vezels. Meestal omwikkeld met wit jute doek.

Voorkomen? Soms toegepast als isolatie van verwarmingsbuizen, meestal in kelders van oudere huizen.

Toegepast tot? Jaren tachtig

Afdichtingskoord

Wat? Wit tot grijs pluizig koord. Valt zeer makkelijk uiteen.

Voorkomen? Bij kachels en verwarmingsketels vaak als afdichting van schoorsteen, uitlaat, ruit of deurtje

Toegepast tot? Jaren tachtig

'Lagedensiteit'- brandwerende - asbestcementplaat

Wat? Weinig stevige asbestcementplaat, wit-grijs of in een andere kleur.

Voorkomen? Weinig toegepast in woningen, vaak in grote constructies. Gebruikt als brandwerende plaat voor verwarmingsketels, brandwerende valse plafonds, in branddeuren, brandwerende scheidingswand.

Toegepast tot? 1998

Asbestvilt of -karton

Wat? Kartonachtig materiaal, doet denken aan schoendooskarton. Uitzicht zeer divers en daardoor moeilijk te herkennen.

Voorkomen? Weinig toegepast. Gebruikt als onderlaag voor vinylvloerbedekking in keukens of op trappen.

Toegepast tot? 1993

Isolatie in huishoudtoestellen

Wat? Grijze, kartonachtige hitte-isolatie.

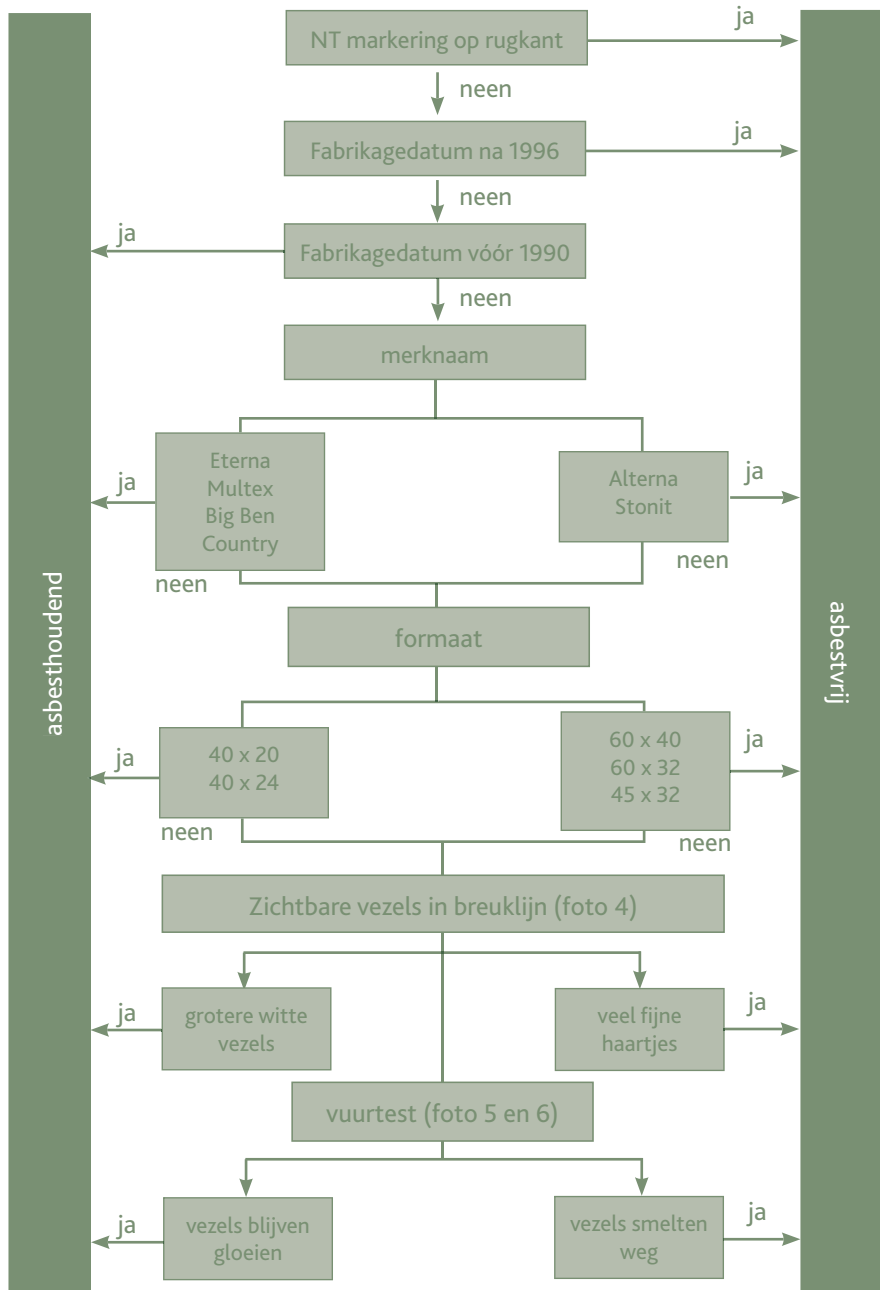
Voorkomen? Soms toegepast in broodroosters, strijkijzers en haardrogers. De toestellen in kwestie zijn haast niet meer te vinden.

Toegepast tot? Jaren tachtig

Een risicohoudende wegverharding

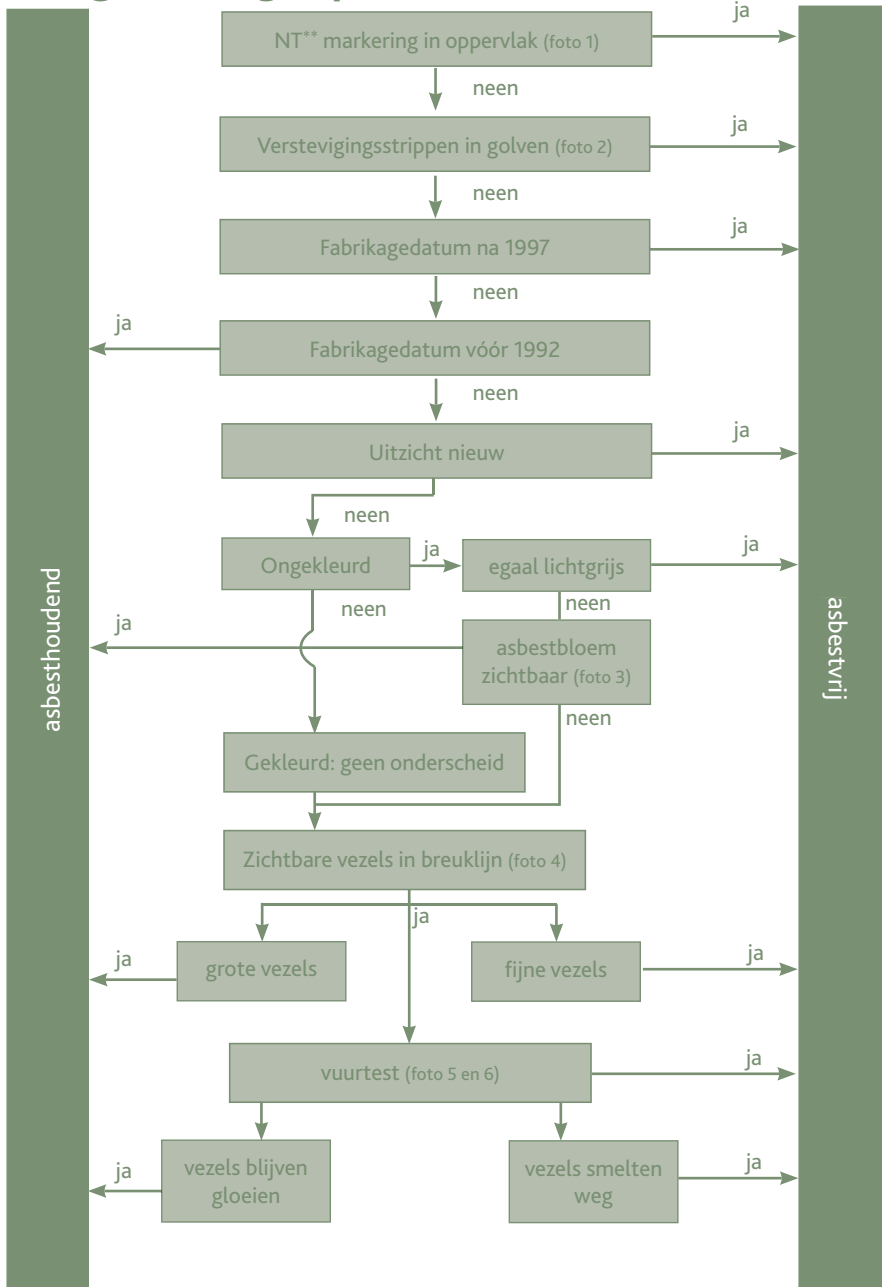
Asbesthoudend puin werd vroeger wel eens gebruikt om erven of landweggetjes te verharderen. Voertuigen kunnen dan het materiaal verpulveren en asbestvezels doen opwaaien. Ook is asbesthoudend materiaal door slordigheid of sluikestorten her en der in het milieu terechtgekomen. Als u dergelijk asbestafval ergens aantreft, is het erg belangrijk dat u contact opneemt met de milieudienst van uw gemeente. Die zal samen met de eigenaar en de OVAM (de Openbare Afvalstoffenmaatschappij voor het Vlaams Gewest) een gepaste oplossing zoeken.

Beslissingsboom leien: asbesthoudend of niet?*

* Deze beslissingsboom is geldig voor de meeste maar niet voor alle asbesthoudende leien, en is voor een leek niet steeds eenduidig te interpreteren. Uitsluitsel kan verkregen worden via laboanalyse.

Beslissingsboom golfplaten: asbesthoudend of niet ?*

* Deze beslissingsboom is geldig voor de meeste maar niet voor alle asbesthoudende golfplaten, en is voor een leek niet steeds eenduidig te interpreteren. Uitsluitsel kan verkregen worden via laboanalyse.

foto 1

foto 2

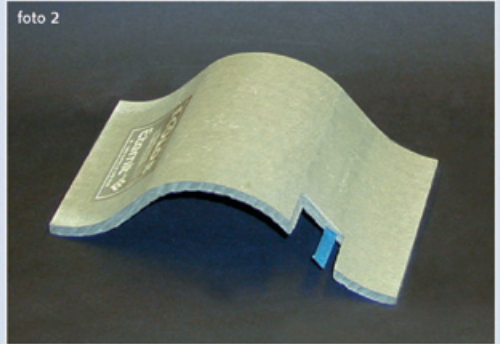

foto 3

foto 4

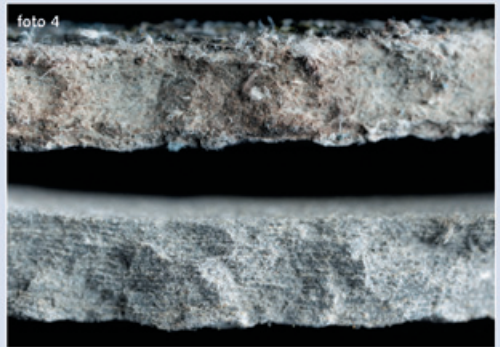

foto 5

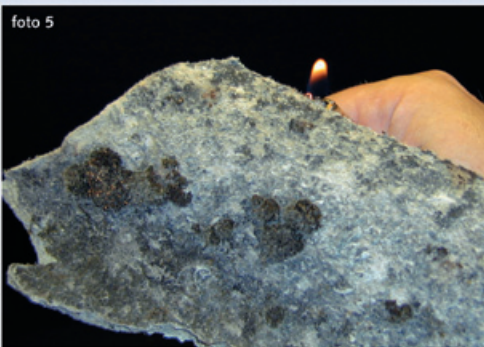

foto 6 (5x vergroot)

Ga met een vlam langs een breukvlak van het materiaal. Als u ziet dat de vezels blijven gloeien dan gaat het wellicht om asbestvezels. Andere vezels smelten weg of verliezen hun structuur.

Wat u moet doen
als u asbesthoudend
materiaal aantreft

04

Verwijderen hoeft niet altijd

Niet-verweerd materiaal mag meestal blijven zitten

Alles hangt af van het soort asbesthoudend materiaal en de staat waarin het verkeert. De algemene regel is dat asbesthoudend materiaal in goede toestand meestal mag blijven waar het zit. Vooral toepassingen in hechtgebonden asbestcement leveren weinig risico op. Onoordeelkundig verwijderen is veel gevaarlijker dan alles laten zitten. Toch moet u waakzaam blijven. Asbesthoudend materiaal dat zich nu in goede staat bevindt, kan op termijn een gevaar opleveren omdat het beschadigd raakt of verweert.

Soms kunt u het materiaal beter verwijderen of afschermen

Beschadigd of verweerd hechtgebonden en beschadigd of verweerd ongebonden asbesthoudend materiaal kan beter verwijderd worden als het niet afgeschermd is. Binnenhuistoepassingen uit ongebonden asbest in goede staat, die zich op een plaats bevinden waar regelmatig mensen komen (zodat het materiaal kans loopt beschadigd te worden), kunt u het best laten verwijderen of afschermen indien mogelijk. Het gaat dan bijvoorbeeld om asbestisolatie rond verwarmingsleidingen of lagedensiteit-asbestcement.

In vele gevallen kunt u zelf het nodige doen, zolang u rekening houdt met enkele veiligheidsmaatregelen. In een aantal gevallen zal u professionele hulp moeten inroepen. Op de volgende pagina's gaan we daar dieper op in.

De hogedrukreiniger is taboe!

Als u uw asbesthoudende dakbedekking met een hogedrukreiniger ontmost of reinigt, komt er een onaanvaardbaar hoge concentratie aan asbestvezels vrij in de omgevingslucht. Bovendien komt er asbesthoudend slib in uw dakgoten, en vervolgens in uw regenput of de riolering terecht. U brengt dan anderen in gevaar en bent volgens de Vlaamse milieureglementering strafbaar.

Asbestcementeien of asbestcementen golfplaten afsprengen met de hogedrukreiniger is dus taboe. Net zoals schuren, slijpen, zagen, boren, bewust breken en alle andere agressieve bewerkingen. Is er dan een veilig en milieuvriendelijk alternatief voor het ontmossen van asbesthoudende dakbedekkingen? Momenteel niet. Het enige wat u kunt doen, is de dakbedekking vervangen door een nieuw - uiteraard asbestvrij - materiaal.

Dakleien in asbestcement

Verwijderen van asbesthoudend materiaal

Eenvoudig verwijderbaar asbestcement in goede staat

Vaak is asbestcement nog in goede staat en eenvoudig te verwijderen. Bijvoorbeeld als het gaat om vastgeschroefde of vastgespijkerde asbestcementen platen of leien. In dat geval kunt u zelf aan de slag, op voorwaarde dat u enkele voorzorgsmaatregelen neemt. Tijdens de werkzaamheden bevochtigt u het materiaal intens, zodat eventueel vrijkomende asbestvezels niet wegvaaien.

Verwijder het asbesthoudende materiaal voorzichtig, zonder agressieve bewerkingen. Dit betekent dat u gebruik moet maken van handwerktuigen of eventueel traagdraaiend gereedschap. Mechanische werktuigen met grote draaisnelheid zoals zaagschijven, slijpschijven, boormachines en hoekslijpmachines zijn uit den boze. Voorkom dat het materiaal breekt door de stukken in asbestcement een voor een te verwijderen en voorzichtig naar de begane grond te brengen. Zeker niet gooien!

Het materiaal wordt in afwachting van afvoer afzonderlijk opgeslagen. Asbesthoudend afval mag nooit gemengd worden met ander bouw- en sloopafval. Zorg als u binnenshuis werkt voor een goede verluchting en maak achteraf alles schoon met water. Niet met een stofzuiger, want die blaast fijne asbestvezels gewoon de lucht in.

Dakgolfplaten in asbestcement

Doe-het-zelven is niet altijd aan te raden

Ongebonden asbest, verweerd of beschadigd asbestcement en moeilijk te verwijderen toepassingen (ook van asbestcement) kunt u niet zelf op een veilige manier afbreken. Zonder gespecialiseerde kennis en uitrusting is de kans reëel dat er een grote hoeveelheid asbestvezels in de omgevingslucht terecht komen. U stelt zichzelf dan bloot aan onnodige risico's. Doe in dergelijke gevallen beroep op een professionele asbestverwijderaar. Voor eenvoudig te verwijderen asbestcement zijn dit aannemers of dakdekkers die een gepaste opleiding* hebben gevolgd. Vraag een bewijs van deze opleiding. Voor ongebonden asbest en moeilijk te verwijderen of sterk verweerde asbestcement zijn het erkende asbestverwijderaars, waarvan u de gegevens terugvindt op het adres http://www.werk.belgie.be/lijt_asbestverwijderaars.aspx. U kunt de lijst ook opvragen via het telefoonnummer 02 233 45 93.

Waar naartoe met uw asbestafval?

Hechtgebonden asbestcement in relatief goede staat, mag u zelf naar een containerpark, een voor asbestcement vergund sorteercentrum of een hiervoor vergunde stortplaats brengen. Vergeet niet dat u asbestafval steeds afgezonderd moet houden van ander bouw- en sloopafval.

Sinds 2008 moeten alle containerparken asbestcement aanvaarden. Er kan een beperking zijn van de hoeveelheid. Hiervoor informeert u best bij de milieudienst van uw gemeente.

Het containerpark heeft voor asbestcement een afzonderlijke container. Denk er ook aan dat asbestafval niet thuishoort in de container met bouw- en sloopafval. Vraag indien nodig advies aan het personeel van het containerpark.

Asbestcement kan ook worden afgevoerd naar een hiervoor vergunde stortplaats, waar het verpakt wordt gestort. Een lijst van dergelijke stortplaatsen vindt u op de website van de OVAM: www.ovam.be via de zoekterm "verwerkers".

De erkende verwijderaar die uw ongebonden en moeilijk te verwijderen asbesttoepassingen verwijdert, zal er doorgaans voor zorgen dat het wordt afgevoerd door een erkend overbenger. Een lijst van erkende verwijderaars vindt u op http://www.werk.belgie.be/lijt_asbestverwijderaars.aspx of kunt u aanvragen bij de Federale Overheidsdienst voor Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg via het telefoonnummer 02 233 45 93.

*zelfstandigen vallen niet onder de arbeidswetgeving (KB van 16 maart 2006, zie p.31) en zijn daardoor niet verplicht een opleiding te volgen. Ze vallen wel onder de milieuwetgeving (zie p. 32-33) en moeten ook (bij wet) de preventieve maatregelen toepassen en mogen geen verboden handelingen uitvoeren.

Ongebonden asbesthoudend en gebonden asbesthoudend afval kunnen steeds afgevoerd worden door een voor asbestafval geregistreerd inzamelaar. Een lijst van geregistreerd inzamelaars vindt u op de website van de OVAM, www.ovam.be via de zoekterm "inzamelaars". U kunt vooraf het best steeds informatie aanvragen over de verpakkingsvoorwaarden voor het afval. Meestal moet het dubbel verpakt zijn - bijvoorbeeld in twee stevige plastic zakken die degelijk zijn dichtgemaakt - en voorzien van een specifieke asbestetikettering. De geregistreerde inzamelaar zal het asbestafval mogelijk voor u verpakken en etiketteren. Vraag aan de geregistreerde inzamelaar steeds een kopie van het ondertekende identificatieformulier voor afvalstoffen. Het is uw bewijs dat u het asbestafval op wettelijke wijze hebt laten afvoeren.

Asbestcement en andere hechtgebonden toepassingen worden gestort op een hiervoor vergunde stortplaats. Ongebonden asbesthoudend afval wordt afgevoerd naar een gespecialiseerde installatie, waar het asbesthoudend afval gefixeerd wordt zodat de vezels niet meer kunnen vrijkomen in het milieu. Vervolgens wordt het materiaal afgevoerd naar een vergunde stortplaats voor gevaarlijk afval (een categorie I-stortplaats).

Hergebruik is verboden

Het Koninklijk Besluit van 23 oktober 2001 introduceerde een algemeen verbod op het produceren, het gebruiken en het op de markt brengen van asbest. Bestaande toepassingen mag u echter - voorzover ze in goede staat zijn - laten zitten. Het verbod geldt wél voor het hergebruik van asbest. Oude asbestcementen platen van bijvoorbeeld uw garagedak mag u dus niet opnieuw gebruiken voor pakweg een kippenhok - zelfs niet als ze nog in perfecte staat zijn. En u mag ze evenmin verkopen.

Onderhouden van asbesthoudend materiaal

In goede staat verkerend hechtgebonden asbest mag u gerust onderhouden. Maar u moet wel steeds voorzichtig blijven. Bij bewerkingen met een hogedrukreiniger, een staalborstel, een slijpschijf, schuurpapier, een zaag of een boor doet u veel asbestvezels vrijkomen. U mag die hulpmiddelen in geen geval gebruiken. Verven of behangen van hechtgebonden asbest mag wel als u geen voorbehandeling zoals schuren toepast.

Zeven veiligheidstips voor wie zelf hechtgebonden asbest wil verwijderen

1. Controleer of het materiaal hechtgebonden is, nog in goede staat verkeert, en makkelijk door uzelf te verwijderen valt. Dan kan u zelf aan de slag. U kan hiervoor ook contact opnemen met een aannemer of dakdekker die een opleiding* volgde voor het verwijderen van asbestcement. Ongebonden asbest of moeilijk te verwijderen of sterk verveerd asbestcement mag enkel verwijderd worden door een erkend asbestverwijderaar.
2. Bevochtig het materiaal intens, zodat eventueel loskomende vezels niet gaan rondwaaien.
3. Verwijder de delen een voor een, met de hand. Gebruik hierbij een stofmasker type FFP3 of gelijkwaardig en draag bij voorkeur een wegwercoverall.
4. Gebruik uitsluitend handwerktuigen.
5. Zorg als u binnenshuis werkt voor een goede verluchting, en reinig achteraf met water. Gebruik geen stofzuiger!
6. Spring voorzichtig om met het verwijderde materiaal: zorg dat het niet kan breken.
7. Breng het asbestcementafval meteen naar het containerpark of de stortplaats. Deponeer het niet bij het bouw- en sloopafval. Informeer indien nodig bij het personeel.

Wie zal dat betalen?

In principe draait de huiseigenaar op voor de verwijderingskosten. Als een gespecialiseerd bedrijf ongebonden asbest verwijdert, kan de rekening behoorlijk oplopen. Dat komt omdat zo'n bedrijf een hele reeks voorzorgsmaatregelen neemt om gezondheidsrisico's te voorkomen. U kunt wel de prijs proberen te drukken door offertes aan te vragen bij verschillende erkende verwijderaars. Die hanteren immers niet allemaal dezelfde tarieven.

Wie weet meer over uw asbesthoudend materiaal?

Met de tips in deze brochure komt u al een heel eind verder. Maar als u vragen of twijfels hebt, dan kunnen de hieronder vermelde personen en instanties u zeker helpen.

- ★ Bij vragen over uw dakbedekking: de fabrikant, de verkoper of de Confederatie Bouw Dak, Lombardstraat 34-42, 1000 Brussel, 02 545 57 98, fax 02 523 57 99, e-mail dak@confederatiebouw.be, website www.cct-cbd.be.
- ★ Bij vragen over de isolatie rond uw verwarmingsleidingen en in uw verwarmingsketel: uw installateur.
- ★ Bij vragen over specifieke toepassingen: de fabrikant, de verkoper of de leverancier.
- ★ Bij vragen over asbesthoudend afval en bodemverontreiniging: de Openbare Afvalstoffenmaatschappij voor het Vlaams Gewest (OVAM), Stationsstraat 110, 2800 Mechelen, tel. 015 28 42 84, fax 015 20 32 75, e-mail info@ovam.be, website www.ovam.be.
- ★ Voor de gegevens van erkende laboratoria en erkende asbestverwijderaars: de Federale Overheidsdienst voor Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, op het websiteadres http://www.werk.belgie.be/asbest_in_materialen.aspx en http://www.werk.belgie.be/lijsjt_asbestverwijderaars.aspx of via het telefoonnummer 02 233 45 93.
- ★ Voor vragen over de mogelijke risico's van milieufactoren op uw gezondheid, zoals bijvoorbeeld asbest, kan u terecht bij de medisch milieukundigen <http://www.mmk.be>
- ★ Bij alle andere vragen: de (gratis) Vlaamse infolijn op 1700, elke werkdag van 9

De voornaamste wettelijke bepalingen

05

Op federaal niveau

Het KB van 3 februari 1998

De federale overheid is ook bevoegd voor productnormering. In het kader daarvan voerde ze een eerste asbestverbod in met het KB (Koninklijk Besluit) van 3 februari 1998. Het ging om een verbod op het vervaardigen en het op de markt brengen en het gebruiken van asbest in een hele reeks toepassingen. Alle verboden toepassingen werden vermeld in een lijst. Een klein aantal uitzonderingen kreeg nog enig uitstel, omdat niet meteen een asbestvrij alternatief voorhanden was.

Het KB van 23 oktober 2001

Het KB van 23 oktober 2001 heeft het eerste asbestverbod vervangen door een algemeen verbod op het vervaardigen en het op de markt brengen en het gebruiken van asbest. Er is nu geen beperkende lijst van verboden toepassingen meer. Het KB van 23 oktober 2001 geldt niet voor toepassingen die reeds geïnstalleerd of in gebruik waren. Het geldt wel voor hergebruik van asbesthoudend materiaal.

Het KB van 16 maart 2006

De blootstelling aan asbest vandaag vindt voornamelijk plaats tijdens werkzaamheden zoals schoonmaak, reparatie, verwijdering, renovatie en het slopen en storten van asbesthoudende materialen. Het koninklijk besluit van 16 maart 2006 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan asbest, past de vroegere reglementaire bepalingen over asbest aan deze veranderde context aan en bevat tegelijkertijd de omzettingbepalingen van een aantal Europese richtlijnen. Het KB gaat onder meer in op verbodsbepalingen, maatregelen bij sloop- en verwijderingswerken van asbest, de opleiding van werknemers belast met sloop- en verwijderingswerken van asbest, de erkenning voor ondernemingen voor de verwijdering van ongebonden asbest via de couveusezakmethode en via de methode met de hermetisch afgesloten zone, de persoonlijke bescherming van werknemers en de asbestinventaris.

Op Vlaams niveau

Vlarem II

De Vlaamse overheid is bevoegd voor de milieuwetgeving. Dus ook voor de reglementering over asbestemissies en asbestafval. In de Vlaamse wetgeving is vooral Vlarem (Vlaams reglement houdende bepalingen inzake milieuhygiëne) van belang.

Meer bepaald in Vlarem II, het besluit van de Vlaamse regering van 1 juni 1995 houdende algemene en sectorale bepalingen inzake milieu, komt asbest in verschillende hoofdstukken aan bod.

Voor particulieren stelt Vlarem II onder hoofdstukken 4.7 en 6.4 de volgende voorwaarden:

- ★ §2. De volgende asbesthoudende toepassingen kunnen zelf worden verwijderd voor zover deze via eenvoudige handelingen (bvb. vlot losschroeven) kunnen worden weggenomen:

- 1° hechtgebonden asbest die niet beschadigd is of waarbij er geen vrije vezels zichtbaar zijn en waarbij verwijdering geen aanleiding geeft tot een wijziging van de toestand;*
- 2° hechtgebonden asbest die beschadigd is of waarbij er vrije vezels zichtbaar zijn en die verwerkt is in een buitentoepassing waarbij geen derden aanwezig zijn, voor zover de verwijdering geen aanleiding geeft tot een wijziging van de toestand;*
- 3° asbesthoudende koorden, dichtingen of pakkingen, remvoeringen en analoge materialen.*

Andere toepassingen mogen alleen verwijderd worden door gespecialiseerde bedrijven*.

- ★ §3. Bij de sloop en verwijdering van asbesthoudend materiaal als vermeld in §2, 1°, 2° en 3°, moet vezelverspreiding en blootstelling van personen aan asbestvezels verhinderd worden door de volgende maatregelen te nemen:

(*) Bedrijven erkend door de federale overheid (KB van 28 maart 2007 - lijst te vinden op http://www.werk.belgie.be/lijt_asbestverwijderaars.aspx)

- 1° bevochtigen of fixeren van het materiaal;
- 2° de elementen één voor één verwijderen, bij voorkeur manueel, *gebruik makend van handwerktuigen of in laatste instantie traagdraaiend gereedschap*;
- 3° *de materialen niet gooien*;
- 4° *de materialen niet breken*;
- 5° *de materialen opslaan in gesloten verpakking*.

Bij de werkzaamheden mogen geen minderjarigen aanwezig zijn.

Voor persoonlijke bescherming tegen blootstelling wordt gebruik gemaakt van een stofmasker type FFP3 of gelijkwaardig stofmasker.

- ★ §4. De asbesthoudende toepassingen worden afzonderlijk opgeslagen en niet gemengd met het andere sloopafval;
- ★ §5. Het gebruik van mechanische werktuigen met grote snelheid (schuurschijven, slijpmachines, boormachines, e.d.), hogewaterdrukreinigers en luchtcompressoren, voor het bewerken, snijden of schoonmaken van objecten of ondergronden in asbesthoudend materiaal, objecten of ondergronden bekleed met asbesthoudend materiaal of voor het verwijderen van asbest is verboden.

Colofon

Samenstelling

Vlaamse overheid
Departement Leefmilieu, Natuur en Energie
Afdeling Lucht, Hinder, Risicobeheer, Milieu & Gezondheid
Dienst Lucht en Klimaat

Verantwoordelijke uitgever

Jean-Pierre Heirman
Vlaamse overheid, Departement Leefmilieu, Natuur & Energie
Koning Albert II-laan 20, bus 8 - 1000 Brussel

Layout

Dienst Communicatie en Informatie

Depotnummer

D/2012/3241/185

Uitgave

Eerste druk: januari 2004, tweede druk: november 2006, derde druk: augustus 2007
vierde druk: februari 2009, vijfde druk: april 2010, zesde druk: juli 2012

U kan deze brochure gratis aanvragen via
lucht.hinder.gezondheid@lne.vlaanderen.be
of bij de Vlaamse Infolijn op 1700
of bij Vlaamse overheid
Departement Leefmilieu, Natuur en Energie
Afdeling Lucht, Hinder, Risicobeheer, Milieu & Gezondheid
Dienst Lucht & Klimaat
Koning Albert II-laan 20, bus 8
1000 Brussel

Departement Leefmilieu, Natuur en Energie
Koning Albert II - laan 20 bus 8 - 1000 Brussel
Telefoon: 02 553 80 11 - Fax: 02 553 80 05 - info@lne.be - www.lne.be